

Burgerparticipatie Organisch of Geregisseerd

Onlangs is aan u het rapport Evaluatie participatie project tunnel spoor kruising Maarsbergen opgemaakt door Twijnstra & Gudde ter hand gesteld. Op pagina 2 staat vermeld dat het participatietraject ter discussie staat vanaf 9 maart 2015 t/m 13 maart 2017, overigens in tegenstelling tot de oorspronkelijke opdracht, welke later in overleg werd aangepast.

Ook staat vermeld dat door “de provincie alle stukken die zijn ingebracht tijdens de discussies en besluitvorming over het project in deze periode aan ons ter beschikking zijn gesteld”.

In het kader van de Code Maatschappelijke Participatie MIRT projecten en de daarin genoemde “transparante participatie”, wil ik en het oorspronkelijke dorps comité, graag weten of daar ook de als “geheim” gekwalificeerde financiële stukken en de verslagen van het bestuursoverleg van o.a. 17 december 2013 bij behoorden.

Ik zal mij, gezien bovengenoemde feiten, voornamelijk bezig houden met de periode tot 9 maart 2015 en benoem deze periode als de organische burgerparticipatie die voortkwam uit maatschappelijke betrokkenheid van binnenuit.

De in het rapport beschreven periode betitel ik als de geregisseerde burgerparticipatie, welke overigens maar zelden aan de hierboven genoemde Code voldeed.

Op 14 maart 2011 verstuurd twee betrokken maar nu verontruste bewoners Evert de Boer, tevens voorzitter van de bewonersvereniging VBMM en ondergetekende, een uitnodiging aan alle inwoners van Maarsbergen aanwezig te zijn op een informatiebijeenkomst over Onderdoorgang Maarsbergen ofwel de door Pro Rail gepromote VRI oplossing.

Deze slechte massale oplossing, puur gericht om de verkeerskundige problemen op te lossen ondervond zeer veel tegenstand. Het inmiddels ontstane dorpscomité, waarin een brede maatschappelijke stroming was vertegenwoordigd, zocht naar een oplossing waarbinnen ruimte was voor de elementen leefbaarheid en historisch besef. In september 2013 kreeg het de handen op elkaar voor het ‘Dorpsplan’.

De VRI oplossing werd ook later door Pro Rail zelf vanuit verkeerskundig oogpunt af gerveerd.

Inmiddels weet u dat het geregisseerde proces vanaf maart 2015 politiek heeft geresulteerd in de keuze voor de Westvariant, om compleet te zijn: met afgesloten Tuindorppweg en een aantal te slopen woningen met hiervoor schadeloos te stellen bewoners van die Tuindorppweg.

Gevisualiseerd: als u op willekeurig welk moment het kruispunt Maarsbergen met uw rug naar de kerk de Tuindorppweg afkijkt ziet u op 125 meter een zeer serieuze geluidswal, kijkt u schuin naar rechts dan staat u op 25 meter van een enorme rotonde (45 meter doorsnee) en kijkt u tenslotte helemaal naar rechts, dan hebt u 2 benzinepompstations prominent in beeld.

Wat u wellicht niet weet is dat aan de “West” ook een nu aan drie kanten door geluidswallen afgesloten Engweg met ongeveer 20 gezinnen kleeft, dat de nog steeds met enorme verkeersaantallen en 2 benzinstations belaste Woudenbergseweg er alleen maar slechter van wordt en men tenslotte geconfronteerd zal worden met een niet toerijkend budget om van Maarsbergen weer echt een leefbaar dorp te maken.

Over dat budget gesproken: Met veel praten, het was ook in de gemeente Heuvelrug een financieel zwakke tijd, werd er in november 2014 € 38.7 mio bij elkaar gepolitekt. Er moet echter nog worden afgerekend met € 2.75 mio oude kosten Pro Rail en de garantstelling van € 2.5 mio van de gemeente Heuvelrug staat op de tocht.

Het nu resterende deel klopt exact met de nu voorhanden liggende begroting van € 33.4 mio, waarmee de westvariant met GTdw, eigenlijk de destijds verfoeide VRI maar dan met een rotonde, gerealiseerd moet worden.

Graag ben ik u van dienst met de volgende gegevens:

Begroting VRI 2011 € 23.9 mio, bouwkosten € 14.74 mio (zie oorspronkelijke begroting VRI)

Begroting "om de west 2017" € 33.4 mio, bouwkosten € 15.05 mio (zie publicatie 9 januari 2017)

Hoe kan het zijn, dat, hoewel de bouwkosten, na 6 jaar vrijwel gelijk worden ingeschat, de totaalkosten met € 9.5 mio zijn toegenomen.

Antwoord: in tegenstelling tot de vastgelegde percentages in de kostenraming van mei 2012, zijn de in de begroting opgenomen engineering- en Pro Railkosten toegenomen tot een bedrag van meer dan € 11 mio, met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid inclusief "oude", maar ook latere "harde" kosten.

Naar mijn mening moet in voorkomende gevallen voor dergelijke kosten extra nieuw budget worden aangevraagd.

Gevolg: het nu beschikbare budget ligt tezamen met de gekozen slechte oplossing, muurvast en er is geen aanwijsbaar bedrag om de oplossing minder slecht te maken. Een onmogelijke opgave voor de nog van start gaande Q-team.

Een deel van bovenstaande beschrijving aangevuld met nog een aantal extra nadere gegevens, werden eerder aan u toegezonden. Mijn eerder ingesproken bericht tijdens de gemeenteraad van 7 september jl. treft u onderstaand aan.

Mijn dringende vraag aan u:

- a. Ondersteun mijn verzoek aan de Randstedelijke Rekenkamer om nader onderzoek omtrent de onderbouwing van de aanvraag door GS van resp. € 2.5 mio in 2013, alsmede eenzelfde onderzoek naar de aanvraag van GS voor € 5 mio in 2014.
- b. De vaak optredende overschrijding van de kosten van het project impliciet te monitoren
- c. Te kunnen beschikken over de in alinea 3 van deze beschrijving genoemde stukken
- d. De in onderstaande toegevoegde bijlage "burgerparticipatie" op bladzijde 6 beschreven zinnen onder punt 10 op bladzijde 15 van het rapport Evaluatie van Twijnstra & Gudde, aan te (laten) passen als door mij voorgesteld.

Dank u voor uw aandacht.

R. Hartvelt

Maarsbergen, 11 september 2017

Burger participatie

Ik heb gezocht naar literatuur of een document, waarin bovengenoemd item naar inhoud en ook nog met terugwerkende kracht, goed wordt weergegeven en heb daar geen, mij bevredigend, antwoord gevonden.

Niet belast ben ik voortgegaan op de mij bekende weg en heb ik mijn rol als burger vanaf maart/april 2011, het begin van het project van de onderdoorgang van het spoor in Maarsbergen, tot nu gedragen als altijd: een maatschappelijk bewuste en betrokken burger met daarbij horende regels omtrent integriteit.

Mijn verhaal heb ik nu verdeeld over de periode maart/april 2011 tot 9 maart 2015 en de periode daarna, gelijk aan het uitgangspunt en het evaluatierapport opgesteld door Twijnstra & Gudde, gedicteerd door GS, onder verantwoordelijkheid van gedeputeerde mevrouw Verbeek.

Ik kan mijn “bijdrage aan de burgerparticipatie” niet beter verwoorden, dan onderstaand mijn ervaringen, en met name de financiële paragrafen, met u te delen. Dit in de wetenschap deel te hebben uitgemaakt van een breed gedragen burgerinitiatief, organisch ontstaan en met de vaste overtuiging dat dit ook wezenlijk behoort bij een naar volwassenheid groeiende democratie.

In maart 2011 presenteerde Pro Rail zijn VRI plan, massaal qua aanpak, een onderdoorgang in een open bak met een vierstrooks rijweg tot aan het kruispunt, met een afzonderlijke onderdoorgang voor het fietspad en inclusief afsluiting van de ventweg bij het kruispunt en met een heuse robuuste noordelijke ontsluiting.

Hierop geattendeerd door Evert de Boer, de toenmalige voorzitter van VBMM werd mijn nadere belangstelling gewekt.

De, volgens ons, door Pro Rail hautain gepresenteerde plannen, gebracht met bijbehorende vanzelfsprekendheid qua realisering, ondervonden bij onze medeburgers direct uiteraard veel verzet en tegendruk.

U kent in ieder geval deels het vervolg, in eerste instantie uitmondend in een door VBMM en OSMM georganiseerd oplossingsgericht “verzet”. Dit verzet mondde uit in een afgewezen rotonde oplossing. Vervolgens leidde de ontstane situatie eind 2012, tot een aanvaarding van de VRI oplossing, af te wikkelen door Provinciale Staten. Dit nadat de Provincie de Gemeenteraad onder druk had gezet om deze zaak nu eindelijk af te ronden

Het niet aflatende dorps comité, gevormd door vertegenwoordigers van diverse maatschappelijke stromingen, slaagde er met een vernieuwd concept in deze afwerking te blokkeren en aan te zetten tot een haalbaarheidsstudie. Deze werd positief afgerond en na een door het dorps comité ingebrachte aanpassing en grote besparing, definitief vastgelegd voor een bedrag ad **€ 33,2 mio in een definitief VO dd. 23 september 2013.** Het Dorpsplan was geboren.

Vrijwel direct hierna stopte de informatiestroom betreffende de begroting, werd de Raad middels een RIB dd.15 oktober 2013 op de hoogte gebracht, werd gevraagd om accordering van een financiering van € 2,5 mio en lag er al direct een geheimhouding op de financiële informatie.

Er werd een **maximum gesteld aan de kosten van uitvoering van € 30 mio**. Hierbij werd vermeld dat, indien deze grens dreigde te worden overschreden, er alsnog zou worden overgegaan tot realisering van de VRI oplossing. Een afvaardiging van het dorps comité werd nog eenmaal betrokken bij het opstellen van convenanten richting betrokkenen en nam éénmalig het initiatief om afgevaardigden van alle betrokkenen inclusief grondeigenaren bij elkaar te brengen.

De laatst ontvangen informatie van de projectgroep **eindigde met een toegenomen benodigd bedrag van € 36.56 mio**, inmiddels zonder nadere toelichting. Deze informatie is 14 dagen nadat de Raad werd geconfronteerd met de grens van € 30 mio, gedeeld in een bestuurlijk overleg op 17 december 2013.

Na een periode van stilte volgt de RIB van medio november 2014, waarin de Raad wordt gevraagd akkoord te gaan met een garantstelling van € 2,5 mio in het geval van realisatie van het Dorpsplan. Tevens wordt vastgesteld dat bij een eventuele overschrijding van de nu **gedekte projectkosten van € 38,7 mio, “de provincie verantwoordelijk is voor het dragen van deze meerkosten”**.

Wel goed om te vermelden dat de onderdoorgang dan inmiddels vrijwel is omgedoopt tot een ondertunneling, omdat in bovengenoemde projectkosten is voorzien in een overkapping, vrijwel sluitend vanaf het spoor t/m het kruispunt.

Het eindpunt van het bestaan van het dorps comité vormde de symbolische overdracht op 6 maart 2013 aan gedeputeerde Remco van Lunteren, later gevolgd door een lijst van nog in te vullen openstaande zaken aan projectleider Aart Kees Evers.

Als antwoord op vele vragen van alle betrokken partijen kwam in januari 2017 de overeenkomst van 9 maart 2015 tussen Pro Rail en Provincie boven tafel. Hierin is vastgelegd dat van de door Pro Rail ingebrachte € 26,17 mio, afkomstig van het Ministerie, **er € 2,75 mio u.h.v. “oude kosten” terug moet naar Pro Rail**.

Het is niet vreemd dat een organisch gegroeid burgerinitiatief, dat zich met kennis van zaken o.a. heeft ingevreten in bovengenoemde financiële zaken, grote vraagtekens heeft bij bovengeschetste financiële feiten.

Een toegevoegd instrument voor burgers zoals wij, zou zijn dat de rekenkamer hierbij een onafhankelijke pre-actieve rol zou spelen en niet gehinderd door beslagen als “geheimhouding” toe kan zien op een correcte afhandeling/beoordeling. Dit instrument bestaat, maar heeft bij monde van de voorzitter laten blijken voorshands niet tot actie te zullen overgaan.

Deze burger heeft aan u het volgende verzoek:

- a. Ondersteun mijn verzoek aan de rekenkamer om na te gaan of op de diverse beslismomenten in de Raad vanaf oktober 2013 t/m december 2014, de juiste gegevens voorhanden waren op basis waarvan beslissingen konden worden genomen over de gevraagde financiering met betrekking tot de onderdoorgang in Maarsbergen. Immers wordt op dat moment het kader aangegeven waarop het dagelijks bestuur mag handelen.
- b. Indien dat leidt tot onvolkomenheden een heroverweging van in ieder geval de eerste financiering van **€ 2,5 mio**
- c. Constateer dat er op dit moment slechts een budget is van **€ 33,45 mio** voor de realisering van “Om de west”.
- d. Constateer dat er in de huidige kostenbegroting als onderbouwing van het budget in totaal meer dan **€ 11 mio** aan Engineering/Pro Rail kosten is opgenomen en realiseert u dat dit, of ten koste gaat van de bouwkosten en mitigerende maatregelen, of dat er een uitbreiding dient plaats te vinden van het budget.

Sprak ik in voorgaande alinea's over een organisch gegroeid burgerinitiatief, dan moeten de initiatieven na 9 maart 2015 gerangschikt worden onder een geregisseerd participatie project. Hierover staat in het gepresenteerde rapport van Twijnstra & Gudde het volgende:

Code maatschappelijke Participatie MIRT-projecten

Maatschappelijke participatie is de deelname van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan het beleid- en besluitvormingsproces, oftewel het planproces. Participatie is nodig om informatie, kennis, belangen en standpunten te delen, met als doel een kwalitatief beter besluit, met meer draagvlak en een korte doorlooptijd. Deze doelen worden bereikt door de meedenkkraft, initiatieven en ideeën uit de maatschappij te gebruiken. Participatie is succesvol als de verantwoordelijke bestuurders het enthousiast ondersteunen, ambtenaren het proces vakkundig regisseren en de inbreng vanuit het publiek een warm welkom krijgt.

Daartoe moet aan de navolgende voorwaarden worden voldaan:

1. De inbreng vanuit de maatschappij wordt gedurende het gehele planproces meegenomen.

- De bestuurder creëert ruimte in de planning, begroting en capaciteit van projecten om de kwaliteit van participatie te waarborgen. Participatie vindt plaats voorafgaand aan ieder beslismoment.*
- Een participatieplan maakt duidelijk welke keuzes in welke fase aan de orde zijn, zodat maatschappelijke initiatieven en inbreng daaraan constructief kunnen bijdragen.*
- Tijdens de verschillende fasen wordt er actief en gericht naar inbreng en ideeën vanuit de maatschappij gevraagd, passend bij de betreffende fase.*

2. Maatschappelijke initiatieven worden met dezelfde zorg als overheidsinitiatieven behandeld.

- Bij maatschappelijke initiatieven is er een dialoog over de inhoudelijke wensen van de initiatiefnemer, de politieke wensen van de bestuurder en de mate waarin het initiatief aansluit bij de doelen van het project.*
- Een kansrijk maatschappelijk initiatief krijgt gelijke kansen als overheidsinitiatieven. Het wordt onder-steund bij onderzoek en verdere uitwerking.*
- Na verdere uitwerking van een initiatief vindt een beoordeling plaats door de verantwoordelijke bestuur-der, die bepaalt of het initiatief geheel, gedeeltelijk of niet wordt meegenomen.*

3. Participatie is transparant.

- Aan het begin van ieder project is een startbeslissing openbaar, waarin zowel de definiëring en de afba-kening van het probleem, als het proces en de planning staat beschreven.*
- Per project staat in een participatieplan hoe en wanneer de maatschappij wordt betrokken. Hieruit wordt duidelijk op welke wijze participatie invloed heeft op het besluitvormingsproces.*
- Bestuurders verantwoorden de keuzes die zij maken en laten zien hoe verschillende belangen, zowel procesmatig als inhoudelijk, hebben doorgewerkt in de besluitvorming.*

Een door de provincie in de persoon van Aart Kees Evers in het leven geroepen klankbordgroep, werd in eerste instantie uitgenodigd deel te nemen ter begeleiding van het Dorpsplan als een soort omgevingspanel, zoals men dat inmiddels kende vanuit het zeer geslaagde A12 project.

Hierbij was er een directe korte lijn naar een aantal burgers, welke tezamen met een omgevingsmanager, zitting hebbend in de dagelijkse leiding met invloed/macht om desnoods zaken stil te leggen, daadwerkelijk invloed hadden op de gang van zaken.

Binnen de kortst mogelijke tijd werd de klankbordgroep echter geconfronteerd met tekeningen om de west (van mei 2015), werden personen benaderd (juli/augustus 2015) om af te tasten of zij voelden voor verkoop/sloop van hun huizen en werd de klankbordgroep op politieke wijze gedirigeerd in de richting van een adviesorgaan voor de Raad.

De klankbordgroep, voor een groot deel bestaand uit direct belanghebbende bewoners, werd bijgestaan/ondersteund door diverse ProRail- gemeente- en provincie-medewerkers en geleid door een van buiten aangetrokken, met deze zaken bekende voorzitter.

In de onlangs gepresenteerde “evaluatie participatie project tunnel spoor kruising Maarsbergen”, wordt naar de periode maart 2015-maart 2017 gekeken en naar mijn mening mild geoordeeld over de gang van zaken, met wel de nodige aanbevelingen voor het vervolg.

Ik denk dat het het meest voor de hand licht dit maandag 11 september 2017 te bespreken in de commissie BEM van de provincie.

Wat naar mijn mening absoluut aangepast/verwijderd moet worden zijn een aantal zinnen op bladzijde 15 onder kop 10:

Vertrouwen komt van beide kanten

Waar wordt geparticipeerd, draagt iedereen zijn/haar steentje bij aan een goede participatie. Daarbij gaat ook vast weleens wat mis, maar wij hebben bij de uitvoering van de evaluatie niet de indruk gekregen dat er sprake was van enige intentie van manipulatie of bewust verkeerd handelen van de zijde van de overheid. Op z'n hoogst soms onhandig bij de invulling van de zelfverklaarde maatwerkaanpak en daarmee bijdragend aan het eroderen van het onderlinge vertrouwen tussen participerende burgers en overheden als basisvoorwaarde voor een goed participatieproces.

Daar staat tegenover dat sommige participanten in de escalerende discussie over de inhoud de grenzen van het betamelijke in de onderlinge verhoudingen richting andere participanten, de pro-jectgroep en het bestuur, hebben overschreden. Daarmee werd de negatieve beleving van partijen van het participatieproces verder aangewakkerd. Ook dat droeg niet bij aan het noodzakelijke wederzijds vertrouwen voor het doorlopen van het participatieproces.

Dit moet naar mijn mening zijn:

*Waar wordt geparticipeerd, draagt iedereen zijn/haar steentje bij aan een goede participatie. Daarbij gaat ook vast weleens wat mis, maar wij hebben bij de uitvoering van de evaluatie niet **kunnen vaststellen** dat er sprake was van enige intentie van manipulatie of bewust verkeerd handelen van de zijde van de overheid. Op z'n hoogst soms onhandig bij de invulling van de zelfverklaarde maatwerkaanpak en daarmee bijdragend aan het eroderen van het onderlinge vertrouwen tussen participerende burgers en overheden als basisvoorwaarde voor een goed participatieproces.*

Naar de mening van onze opdrachtgever, staat daar tegenover dat sommige participanten in de escalerende discussie over de inhoud, de grenzen van het betamelijke in de onderlinge verhoudingen richting andere participanten, de pro-jectgroep en het bestuur, hebben overschreden. Daarmee werd de negatieve beleving van partijen van het participatieproces verder aangewakkerd. Ook dat droeg niet bij aan het noodzakelijke wederzijds vertrouwen voor het doorlopen van het participatieproces.

De eerste verandering spreekt denk ik voor zich, maar de tweede kan niet anders omschreven worden, zoals aangepast, vanwege het feit dat dit, of de mening is van de opsteller, of van de opdrachtgever.

Dank voor uw aandacht.

Ruud Hartvelt

Maarsbergen, 7 september 2017